

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm I. Cùm Monasterium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

2 Nota II. Si is qui à sententia appellauit, fructus petiti possessionis dissipet, possunt sequestrari. Dicit aliquis, si possessor cui lis mota est, fructus ante latam sententiam dissipet, sequestrari possunt, propterea quòd fructus post litem contestationem percepti restitui debeant à possessore, si in iudicio succumbat. *l. Certum. C. De rei vindicatione.* Ergo nihil speciale est, quòd fructus sequestrari possint, si possessor post appellationem à lata sententia fructus incipiat dissipare. Resp. cum *Ioan. Andr. hic Panorm. n. 7.* discrimen esse, quòd ante latam sententiam fructus propter dissipationem sequestrari non debeant, si possessor ad satis dandum idoneus sit, prout dictum est. *e. praesed.* at verò post latam sententiam si appellans præter modum consuetum fructus dissipare incipiat, duplex contra ipsum præsumptio est, videlicet & propter latam sententiam, & propter dissipationem, ideò sine distinctione, vtràm satisfacere possit possessor, fructus à iudice sequestrari possunt, vti hic habetur, & in *l. Imperatores. 21. §. ult. ff. de appell.*

His adde, tametsi ordinariè loquendo fructus sequestrari nequeant propter possessoris appellationem nisi etiam dissipatio ac-

cedat, cum recepta regula sit, quòd pendente appellatione nihil innouari debeat. *l. 1. ff. Nihil innouare appellatione pendente.* atamen si quis contra executorem appellet, tum statim sequestratio fieri potest, si res mobilis sit, aut fructum eius, si immobilis, vti habetur in *l. Ab executione. 5. C. Quorum appellationes non recipiuntur.* & tradit *Io. Monac. l. cit. gloss. in cit. l. Ab executione.* verb. *in deposito.* Ratio est, quia cum ab executore ordinariè appellari non possit, sed tantum si modum sententiæ iudicatæ excedere videatur, vti habetur in *cit. loco.* Ideò præsumptio esse solet, quòd malitiosè appelletur. Dixi autem paulò antè, possessore appellante à sententia definitiua, ordinariè non posse fieri sequestrationem, vti habetur in sæpius citata lege. Excipiendus est enim casus *Clem. Vn. huius tit.* si possessor beneficii, qui triennii pacificè possessione tutus non est, condemnatus ad beneficii restitutionem appellet, tum beneficium qualecunque id sit, per ordinarium loci sequestrari debet apud personam idoneam, quæ vicariam curam eius interim habeat, & ex fructibus congruè alatur, quod autem superfluerit illi restituiatur, qui finalem in causa victoriam reportarit.

TITVLVS XVIII. DE CONFESSIS.

CAPITVLVM I.

Cùm Monasterium.

PARAPHRASIS.

Presbyter in iudicio confessus fuit homicidii crimen se commisisse, adiiciens id factum esse ex suggestione seu suasu quorundam aliorum; quæritur vtrum illi alii pænæ obnoxii esse debeant? Negat Clemens III. puniendos esse, nisi aliunde constiterit eos noxios esse, quia secundum

QUAE haftenus dicta sunt, ferè me pertinent ad formam & modum ordinandi iudicii, in posterum itaque dicendum erit de instruendo iudicio, per merita causæ seu probationis tam in genere, quam in specie. Sed quia omne genus probationis superat propria judicialis confessio, ita vt si ea facta sit, probatione aliâ opus non sit, ideò rectè hic agitur de Confessis.

dum utriusque juris statuta, de se ipsis confessi, super aliorum conscientis interrogari non debent, excepto crimine læsæ Maiestatis, si tamen personæ illæ infamia criminis laborent, tum adhibitis aliis tribus, qui eiusdem Ordinis sunt, canonica purgatio ipsis indici debet. Dummodò tales haberi possint, alioquin alij innocentia testes audientur, etiam femina, uti docet Sylvester verb. Purgatio. q. 5.

SYMMARIUM.

1. Reus de se crimen confessus interrogari non debet de criminis socio.
2. Nisi crimina essent valde pernicioza Reipublicæ, & excepta.
3. Vel ex sua naturâ, occulta, & difficilis probationis, qua tamen ex verisimilibus indiciis sine sociis commissâ non fuerunt.
4. Vel qua committi non potuerunt ex sua natura sine socio.
5. Vel qua colliguntur ex mandato alterius processisse.
6. Vel qua non sunt merè præterita sed in futurum adhuc pernicioza.
7. Vel de quibus non criminaliter sed civiliter tantum agitur.
8. In his tamen casibus, in quibus licet Indici de sociis Reum confessum interrogare, ut iudicè hoc fiat, primò quari tantum debet in genere ex Reo confesso, num socios habuerit, nisi ad specificam de persona certa inquisitionem legitima indicia præcessissent, aut Reus etiam non interrogatus, de sociis in genere confessus fuisset.
9. Secundo requiritur, ut denuntiatio à Reo confesso facta, juramento confirmetur.
10. Quamvis alicubi consuetudo obtineat, ut criminosis de se confessi, socios denuntient absque juramento.
11. Tertio requiritur, ut criminosis socium criminis denuntians, denuntiationem hanc in tortura confirmet.
12. Quarto requiritur, ut denuntians taliter criminosis in socij denuntiatione non sit varius sed constans.
13. Neque inimicitiam gerat cum denuntiato.
14. Debet tamen etiam criminosis denun-

tians præter criminis defectum de quo confessus est, nullos alios juris defectus pati, propter quos à ferendo testimonio repelli possit.

15. Debet etiam Index criminosis qui socium criminis denuntiat interrogare de modo, loco, tempore, & aliis circumstantiis præstita societatis aut cooperationis.
16. Non potest Index specialem inquisitionem in criminibus non exceptis de persona denuntiata institueri ex sola Rei ad Indicem interrogationem facta denuntiatione.
17. Si tamen legitime ob solam etiam tribunalium illorum consuetudinem facta fuerit à Reo socij denuntiatio, & hæc alio indicio criminis adminiculetur, potest ad ulteriorem specialem inquisitionem procedi: non autem si nullum adminiculum habeat.
18. Qualibus indiciis criminosis denuntiatio adiuvari possit.
19. Si gravibus indiciis criminosis denuntiatio adminiculetur, potest procedere Index ad denuntiatum capturam & quandoque etiam ad torturam.
20. Quando plurium demonstrationes dicantur consentientes, quando singulares & separate.
21. Infamatis de crimine, si facile convinci non possint, ad omne scandalum amovendum, purgatio canonica indici debet.

NOta I. Reus de se crimen confessus interrogari non debet de criminis socio, idque utroque jure receptum est, ut viderelicet in c. vl. 15. q. 3. Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum, in l. vl. C. De Accusationibus. Nemo de proprio crimine confitentem de conscientia scrutetur aliena, & l. Repeti. 16. ff. De question. is qui de se confessus est, in caput aliorum non torquetur. Rationem dare debemus, partim quia de se crimen confessus est vilis, ideòque dubia fidei persona. iuxta l. Quoniam. 11. C. De testibus, ubi repelluntur testes, si socij & participes criminis sint, partim quia ad id proni sunt homines mali, ut socios delictorum & pœnarum habere optent.

Sunt tamen plures exceptiones à traditâ doctrinâ. Prima & potissima est, quòd in criminibus valde perniciosis reipublicæ, confessus crimen, de sociis interrogari possit, quamobrem talia crimina à DD. excepta dici solent, quòd in ijs necessariò obseruari non debeant, quæ jure positivo de aliorum criminum inquisitione, ac processu judiciario statuta sunt, v. g. ut aliquæ personæ tanquam inhabiles ad testimonium non recipiantur, ut Nobiles, Doctores, aut in dignitate constitutæ personæ non torqueantur. Tale crimen exceptum est, non tantùm læsæ Majestatis, cuius hîc mentio fit, & in cit. cap. ult. 15. quest. 3. sed etiam Hæresis c. In Fidei. 5. De hæreticis in 6. Item crimen Veneficij seu magiæ, arg. l. ult. C. De Maleficis & Mathemat. & docent DD. communiter apud Prosperum Farinacium, in praxi criminali quest. 43. n. 67. Latrocinij & grassationis per vias. l. Divus. 6. ff. De Custod. Reorum. l. penult. Cod. De feriis. Sacrilegij crimen, ex communi doctrina apud Menochium in arbitrariis quest. Casu 7. num. 30. Farinacium n. 66. His adde, quòd etiam crimen furti inter excepta numeretur per consuetudinem iudicum, idque quia propter magnam eius frequentiam severius ei obviandum esse arbitrantur, uti videre est apud Clarum in praxi. crim. q. 21. n. 8. Item crimen falsæ monetæ, cum id ipsum Reipublicæ valde perniciosum censeatur, imò inter crimina læsæ Maiestatis numeretur. l. 2. C. De falsa moneta.

3 Altera Exceptio, si crimen suapte naturâ occultum & difficilis probationis sit, ita ut plerumque aliter deprehendi non possit, nisi per socios criminis, tale est crimen factæ coniurationis præsertim contra Principem vel Episcopum, iuxta c. ult. de Test. cogend. Item, crimen suppositi partus, homicidij de nocte, vel per Venenum commissum; uti ex communi tradit Farinac. cit. q. 43. n. 68. & 104. Menochius loc. cit. n. 35. Id verò bene declarat Farinacius n. 74. non in omni casu criminis occulti locum habere, sed si vel ex natura criminis vel ex circumstantiis, aut indicijis verisimile sit, Reum locios habuisse.

Tertia Exceptio, si crimen suapte naturâ tale sit, ut absque socio committi non possit, uti ex communi docet Clarus, in praxi. q. 21. n. 4. nam tunc quasi necessarium est ad delictum specificè cognoscendum, ut intelligatur quocum commissum sit, tale est crimen Sodomix, adulterij, stupri &c.

Quarta exceptio. Si ex criminis qualitate & aliisque circumstantiis appareat, quòd delinquens id fecerit non suâ causâ, sed ex mandato alteri, tum interrogari & torqueri potest, ad manifestandum mandantem, uti Clarus docet loco cit.

Quinta exceptio. Si crimen non sit merè præteritum, sed futuro tempore permittendum cum Reipublicæ vel priuatæ personæ pernicie, ut si aliqui tractant, de homine occidendo, ciuitate prodenda &c.

Sexta exceptio. Si non criminaliter sed civiliter agatur de crimine v. g. contra partum suppositum, ad excludendum eum ab hereditate, tunc ij, qui supponentis socij fuerunt tanquam testes admittentur, uti docet Farinac. n. 104. & 111. Menoch. n. 67. Mascard. Volum. 3. conclus. 1311. n. 55.

Verumtamen in his ipsis casibus ut iudex Reum de sociis criminis juridicè interroget, quædam obseruare debet. Primum, ut in genere tantùm quærat ex Reo confessio, num socios criminis habuerit, non autem in specie, num Titius socius fuerit, id enim non esset inquirere, sed suggerere, ut habetur in l. 1. §. Qui questi. ff. De question. & in Caroli V. Heintlicher Gerichts. Ordnung a. 31. Quod ipsum tamen limita 1. Quòd de persona valde suspecta, aut de qua publica legitima indicia præcesserunt, specifica interrogatio fieri potest, uti ex communi docet Menoch. cit. quest. 43. num. 53. Far. n. 133. Cum enim iudex hoc casu specialem inquisitionem instituere jure possit, cur non etiam ex criminoso quarere ac investigare. Limita 2. Si Reus de se confessus dicat, se socios habuisse, tum ulterius petere potest iudex, ut eos nominet, cum alioqui denuntiatio sociorum in iudicio imperfecta & frustranea maneret, uti Farin. monet n. 132.

Alte-

9 Alterum, ut denuntiatio socij juramento confirmetur, quam esse communem sententiam testatur *Clarus cit. q. 21. n. 10. Menoch. num. 60. Farinac. n. 41.* Cum etiam in civilibus testi non credatur, nisi juratus sit, *l. Jurisjurand. Cod. De testibus. c. De test. 29. cap. Tuis. 39. cap. Nuper. 51. eod. tit.* multo minus in criminalibus non jurato credi debet in alterius præiudicium, quandoquidem in his clariora indicia ac probationes requiruntur. Contra hanc doctrinam tenet *Blancus tract. de Indiciis. n. 304.* negans requiri juramentum, quia criminis socius, inquit, de se confessus, de altero socio deponit non ut testis, sed ut reus, reo autem creditur absq; juramento: verum hæc ratio nihil probat, quia licet Reo etiã non jurato credatur, quatenus de se fatetur, non tamen quatenus de altero confitetur, quia tunc revera non ut reus deponit, sed ut testis aut denuntiator; est autem recepta juris regula, quod in iudicio deponenti vel asserenti in alterius præiudicium, fides habenda non sit, nisi jurato ut infra apparebit. *tit. De Testibus.* Quamobrem nihil obstat, quod Carolus V. *cit. a. 31.* recensens conditiones, quæ in criminoforum de sociis interrogatione servari debeant, juramenti non meminerit, nam Carolus, ut ex Præfatione cõstat, specialia quædam pro iudicum instructione recensere voluit, quæ in dicta examinatione servanda essent, at verò juramenti exactionem in omni depositione aut testimonio judiciali necessariam esse, notissimi juris est, ut de eo iudices admonere necesse non fuerit.

10 Quibusdam tamen locis consuetudo est, ut criminosi de se confessi, socios denuntient absque juramento, uti testatur etiam *Menoch. cit. n. 60. Mascard. loc. cit. n. 47.* Ludovicus Carerius in *pract. Crimin. indicio 8. n. 7.* quia non satis tutum existimatur, tales personas, præsertim veneficas & sagas sub juramento adigere ad veritatem dicendam, propter inconstantiam earum & periculum perjurii: quæ praxis damnari quidem non potest, dummodo sciatur quod talis denunciatio criminosi etiam ob eam causam minorem fidem mereri debeat,

quia juramento confirmata non est, nam juramentum adhibetur ad confirmationem dicti, ut maior ei fides habeatur, si itaque talis confirmatio non accedat, liquet minus fidei haberi posse.

Tertiò, ut criminofus criminis socium denuntians, denunciationem in tortura confirmet, quæ est communis sententia, teste *Ioanne Crotto. tract. de Testibus. in 2. summario n. 158. Mascard. vol. 3. de probation. Concl. 10311. Carerio in 1. indicio. cap. 8. n. 16. Farinac. q. 43. n. 134. 137. Delrio l. 5. Magicarum disquisitionum. sect. 3. §. Quædam. & indicatur in Caroli V. constitur. cit. a. 31. & habetur expressè in l. Ob carmen. 21. ff. De testibus.* Si ea rei cõditio sit, ubi arenarium (qui in arena cum bestiis pugnabat) vel similem vilem personam admittere cogimur, sine tormentis, testimonio eius credendum non est. Dicitur, Confessio facta in tormentis censetur extorta, & metu facta, consequenter fidem non meretur, *arg. l. 1. §. Questioni. ff. de questionib. ibid.* Alij tantã sunt impatientiã, ut quidvis mentiri, quàm tormenta pati velint, & ita fit, ut etiam vario modo fateantur, & non tantum se, verum etiam alios criminentur. & docet id *Panorm. hinc n. 11.* quod confessio non valet facta in tormentis, quia non sponte facta est. Idem docet *Bart. in l. 1. cit. §. Divus Severus.* ubi extendit id, si quis ductus sit ad tormenta, ut præ oculis ea habeat, vel si in carcere nimis duro detineatur, quod formidine talis mali confiteri censeatur. *arg. cit. l. 1. §. Si quis ultro.* Resp. Rectè ostendi quod Reo de se confessio, si socium criminis prodat per tormenta ad actus, fides habenda non sit, sed quod in tertio requisito est dictum, ita intelligi debet, siue Reus ante tormenta socium ultro denuntiãrit, siue in tormentis, cum etiã de se profiteretur, non esse ipsi fidem habendam, nisi super hac ipsa denunciatione postea torqueatur, ut appareat, quod in ea persistat, nihilominus sequente v.g. die, ducendus erit ad locum iudicii, ut corã Notario ac testibus denunciationem in tormentis à se cõfirmatã, seposito jam omni tormentorũ metu ratificet; prout docet *Bart. loc. cit. & clariss* expli-

explicat *Farinae. n. 134. & 138.* Binsfeldius tamen de Confessione maleficorum fol. 29. docet, necessarium non esse, ut denuntians socium, actu tractus fuerit ad torturam, sufficere si metu tormentorum seu comminatione, aut ostensis tormentis socij denuntiationem confirmet, quia confiteri in tormentis, & metu tormentorum, paria censentur, uti DD. apud *Farinae. q. 37. n. 96.* Verùm exactè examinare oportet, quidnam dicant hi DD. videlicet, si quis metu probabili instantium tormentorum confessus fuerit, eum censi confessum non sponte, sed quasi in tormentis, quamobrem, si tales minæ tormentorum adhibita sint personis quæ jure torqueri non debent, ut Doctor, vir equestis Ordinis &c. earum confessionem irritam esse. Hæc autem doctrina non rectè huic accommodatur, nam tortura criminosa socios denuntianti adhibenda est, ut per eam denuntiatio confirmetur, seu ut appareat, num in denuntiatione constans & non varius sit, idque ob commodum & favorem denuntianti, ne fortè innocens periculum incurrat, itaque rectè quidem lex illa, quæ decernitur, ut positi in dignitate non torquantur præterquam in criminibus exceptis, *l. 7. Etsi. C. De maleficis.* benignâ DD. interpretatione tanquam favorabilis extenditur, ut ne leuiter quidem torqueri, imò nec terri possint ostensis tormentis: sed altera lex Cæsarea, quæ decernitur, ut Reo socios criminis denuntianti, fides non habeatur sine tormentis; ea non rectè extenditur ad metum tormentorum, nam talis interpretatio extensiuâ rediret in detrimentum innocentium, eorumque favorem restringeret contra juris Regulam 12. in 6. *Odia restringi & fauores conuenit ampliari.*

12 Quartum, ut criminofus in socij denuntiatione constans, non varius sit. Ita Carolina Constitutio *cit. a. 31. & Farinae. q. 43. n. 985.* ex quo ipse colligit, si criminofus post iuramentum de veritate dicenda, neget se socios habuisse, quos tamen postea intra vel extra tormenta denuntiet, non posse ipsi fidem haberi, quandoquidem varius est, imò & periurus, & valde indignum est, ut alicui

fides habeatur, dicenti cōtra priorem suam affirmationem, quia uti prius mentitum se fatetur, ita jam non minùs mentiri potest.

13 Quintum, ut denuntians nullam inimicitiam gerat cum denuntiato, quia periculum esset, ne causâ ultionis detulerit; Ita Carolus Cæsar. & sumitur ex recepta doctrina apud *Farinae. q. 12. n. 40.* quòd inimicus etiam in exceptis criminibus à testificando & denuntiendo repelli debeat, uti constat ex *cap. Per duas. 32. iunct. gl. verb. Inimicitias.*

14 Sextum, ut criminofus præter eum criminis defectum, non etiam alios defectus patiat, propter quos jure ordinario homines à ferendo testimonio, tanquam minùs digni fide repelli solent. Videlicet, si sit ob mēdacia aut alia crimina infamis persona, vilis & inops, lusor, potator; nam quòd Reo de se ipso crimen confesso sociumque denuntianti in perniciosis criminibus, v. g. Veneficio, fides habenda sit, est exceptio à communi regula, seu constitutio exorbitans à lege ordinatiâ traditâ in hoc c. Atqui lex exceptiua & exorbitans à communi, strictam interpretationem meretur, iuxta *l. Quod verò. 14. ff. De leg. 1. ff. De constitut. regul. 28. in 6. iuncta glossa.* Quòd si verò aliquis de hac doctrina dubitat, quia iudices in praxi ad eam attendere non solent, saltem hoc à nemine negari poterit, quòd personæ criminofæ, si etiam alios defectus & inhabilitates patiat, tantò minor fides habenda sit, imò fieri possit, ut nulla omnino fides habenda, seu denuntiatio tam luridæ personæ nullius momenti esse debeat, uti colligitur etiam ex *cap. In fidei. 5. de heret. in 6.* tametsi enim jura positiua & tribunalium consuetudines permittant, criminofos vel aliter ad testificandum inhabiles personas, in quibusdam aut plerisque criminibus examinari, ut complices aut similes reos denuntient, non tamen his iuribus aut consuetudinibus introduci potest, ut perinde aut tanta indignis personis fides habeatur, quanta idoneis testibus aut denuntiatoribus haberi potest, nam jura positiua non possunt immutare jus naturale, atqui jus naturale dicitur, personæ vili & indignæ non tantum fidei habendum esse,

esse, præsertim in graue tertix personæ præjudicium, quantum habetur personæ dignæ. Adde his, spectandas etiam esse circumstantias, personæ denunciatae, si enim ea honesta & suspecta non sit, tum criminosa & suspecta personæ denunciationi, si ea mera sit, & non adminiculata iudiciis, nulla fides tribuenda videtur, ut in sequentibus apparebit.

15 Septimum, ut criminofum, si, personam sociam criminis denuntiet, iudex interroget de modo, loco, tempore & aliis circumstantiis præstite societatis aut cooperationis. Ita Carol. V. cit. a. 31. §. Zum andern / & §. zum vierden / & sumitur ex cit. c. In fidei. Ratio est, quia denuntiatio facta à persona criminosa, ut verisimilis fiat, debet esse non mera sed adminiculata seu iudiciis adjuncta, ut postea dicam, talia autem iudicia interrogatis circumstantiis modi, temporis, loci &c. eruantur atque apparent.

Quæstio est, quantum fidei mereri debeat denuntiatio aut confessio criminosi de sociis. Adverte 1. quòd talem confessionem de socio Reus interdum sponte facit, interdum verò ad iudicis interrogationem, idque vel in criminibus exceptis vel non exceptis. Adverte 2. De plurius in proposita quæstione dubitari posse. Videlicet, num denuntiatio facta à criminoso sufficere possit, ut eà excitatus iudex ex officio procedat ad ulteriorem specialem inquisitionem de persona denunciata. Item an sufficere etiam possit, ut iudex denuntiationem unam vel plures formatas in libellum denuntiatio transmittat, eumque citet, ita ut personaliter comparere teneatur, suasque defensiones afferre; prout explicat Clarus cit. q. 21. num. 5. Deinde utrùm dicta denuntiatio sufficere possit ad capturam, vel denique torturam, etenim constat apud omnes, maiora iudicia requiri ad formandum inquisitionis libellum, Reoque transmittendum quàm ad simplicem ulteriorem inquisitionem; maiora item requiri iudicia ad realem capturam, quàm ad citationem; maiora denique ad torturam quàm ad capturam, propterea quod de maiori præiudicio agatur. Nihil

autem dicimus de condemnatione, sed supponimus hîc, alibi ostendendum, quod ex infamjû personarû denuntiationibus daminari aliquis non debeat sine confessione.

Respondeo & Dico 1. Si Reus in criminibus non exceptis ad iudicis interrogationem socium denuntiet, talis denuntiatio nullum iudicium facit, sine iudicio autem iudex specialem de persona inquisitionem instruere non potest. uti docui lib. 3. tract. 6. cap. 2. Prior autem propositio inde probatur, quia spectato jure communi iudex in criminibus non exceptis prohibetur Reum interrogare de sociis, igitur sicuti interrogatio, ita & respondentis denuntiatio juridica censerî non potest, consequenter iudex ea moueri nequit ad specialem de persona inquisitionem formandam. Neque obstat, quòd DD. aliqui absolutè dicant, denuntiationem locij etiam in criminibus non exceptis præbere sufficientem causam ulterioris inquisitionis specialis; uti videre est apud Clarum, cit. quæst. 21. num. 4. Farinac. cit. quæst. 43. num. 192. Nam id in duobus casibus rectè dici ac intelligi potest, 1. Secundùm locorum consuetudinem, in quibus iudices quoscunque Reos confessos de sociis interrogant. 2. Etiam secundùm jus commune, si Reus sponte in iudicio socium denuntiet, tum enim habet se sicut quilibet alius denuntiator, dummodò talibus circumstantiis fiat denuntiatio, ut aliquale iudicium præbere possit uti mox dicam.

Dico 2. In casibus quibus confessio seu denuntiatio socij legitimè facta est in iudicio, videlicet, in criminibus exceptis, vel etiam in non exceptis, propter consuetudinem tribunalis, vel denique si Reus sponte non interrogatus denuntiet socium, iuxta l. 1. §. quæst. ff. de quæstion. Hisinquam, in casibus distinguere oportet, num denuntiatio adminiculata sit alio iudicio criminis, an non adminiculata, priori casu sufficere saltem ad ulteriorem specialem inquisitionem, posteriori autem casu sufficere non debet. Ita Menoch. cit. casu 473. n. 41. Mascard. loc. cit. n. 11. Campegius de testibus Reg. 86. fallent. 2. Dicitur autem denuntiatio adminiculata, quæ

e e

indi-

indiciū seu coniecturam commissi criminis iunctam habet, ob quam verisimilis redditur, videlicet, infamiam personæ denunciatae, locum, tempus aliisque circumstantias, ex quibus aptè connexis societas criminis appareat. Non adminiculata denuntiatio dicitur, quæ nuda ac mera nullam verisimilis coniecturam seu indicium habet. Prior huius assertionis pars postea declarabitur, posterior autem pars videtur contra *Clarum esse, & Farinac. n. 129.* Sed probatur, nam iure gentiū ac naturali, accusatori aut cuius denuntiatori non creditur in alterius præiudicium, nisi crimē aliquo modo verisimile faciat, nam alioqui cuiilibet liberum esset suo arbitratu alterius famam lædere & personam in discrimen vocare. Neque refert, quòd publico officiali credi soleat propter simplicem assertionem; tametsi alia indicia non exhibeat, nam officialis propter iuramentum & publici officij obligationem maiorem fidem meretur: quare idem quoque sentiendum, si alius vir honestus & bonæ famæ denuntiet, de quo præsumptio esse nulla possit, quòd mentiri, aut alterum in periculum vocare velit; ex tali scilicet denuntiatione iudicem rectè moveri ad ulteriorem de persona denunciata inquisitionem. Verùm nos loquimur de persona suspecta, infami, vili, quæ de se crimen confessā, aliam honestam personam denuntiat, absque ullo alio criminis commissi indicio, v.g. id tantum dicendo, hic homo etiam est veneficus, quia ante mensē mecum fuit in demonū conventu, super hoc monte. Confirmatur ex Carolina constitutione, ubi inter alias conditiones, ut denuntiatio criminis legitimum indicium faciat, etiam ea requiritur, ut persona denunciata suspecta sit, ita nimirum, ut denuntiatio verisimilis apparere possit. Prior pars assertionis, si videlicet denuntiatio criminis adminiculata seu coniecturis adiuta sit, eam sufficere saltem ad ulteriorem specialem inquisitionem, apud omnes recepta est, & colligitur ex Carolina. §. *Zutti vierdten* videatur *Farinac. cit. quest. 43. num. 41. & 145.* Tale autem indicium in primis est publica infamia personæ, si enim veneficus aut venefica, quæ

aliis defectibus non laborat, & animo constans esse videtur, legitimè interrogata de sociis, denuntiet Caium, qui publicè infamatus est, seu de hoc ipso crimine, seu de aliis valde propinquis ac disponētib; v.g. blasphemis, sodomia, adulterio, frequente ebrietate &c. iustam causam habet iudex ulteriorē de tali persona inquisitionē instituenti, ita tamen, ut personæ honor non plus lædatur, quàm spectatis circumstantiis necessariū esse videatur. Alia indicia esse possunt, quæ ipse reus denuntians dare potest; v.g. in crimine veneficij, se cum Caio societate frequentem habuisse, hanc vel illā domum aut Ecclesiam ingressum cum illo fuisse, talia damna hominibus, jumentis; irreverentias & sacrilegia sacræ Eucharistiæ intulisse, si talia quæ ita narrantur, facta etiam indagatōne, verisimilia iudici videantur, ex officio moveri potest, ut specialem de Caio inquisitionem instituat, ac deinde, si indicia à criminoso allata, vel alia probabilia repererit, ad capturam, & interdum etiam ad torturam procedat, ut infra dicemus. Præterea si ad denuntiationem unius criminis, quamvis alioqui non adminiculatam, accedat alia denuntiatio alterius criminis, tum indicium plerumque adit sufficiens saltem ad ulteriorem specialem inquisitionem, est enim communis doctrina apud *Farinac. n. 42.* quòd denuntiatio criminis fiat adminiculata ex alterius criminis denuntiatione. Dixi autem *Plerumque*, quia non potest de ea re, certa regula dari, sed ex circumstantiis personarum iudex intelliget, utrum plurium infamiarum personarum denuntiationes iudicium seu verisimilitudinem aliquam faciant de commisso crimine. Ponamus enim personam denuntiatam esse vitæ honestæ, de veneficiis aut disponētib; criminibus non infamatam, aut esse in dignitate constitutam, vel ordinis Clericalis, maximè Sacerdotalis, contra talem personam non facilè iudex procedere potest ad specialiter inquirendum de crimine infami, ad duarum aut etiam triū personarum infamiarum denuntiationem, si aliter adminiculatæ non sūt,

Dico

19 Dico III. Si denuntiatio criminosa unius aut plurium valde adminiculata sit, ita ut iudicis intellectum rationabiliter informet, & inclinet ad existimandum, crimen commissum esse, tunc procedere potest ad denuntiati capturam, quandoque etiam ad torturam. Videatur *Farinac. in praxi lib. 1. t. 4. quest. 37. Delrim lib. 5. disquisit. sect. 3.* Vbi de crimine Veneficij loquitur ad capturam, si fiat tantum ne Reus fugiat, interea dum fit inquisitio, sufficiunt leuia indicia; si vero fiat, ut contra eum procedatur, specialiter necessaria sunt graua; ad torturam plus quam graua. Probatur assertio, nam graua indicia dicuntur, quæ prudentis viri animum merito moueat ad assensum, quod crimen commissum sit; non graua autem seu leuia dicuntur, quæ animum saltem dubium relinquunt, ac suspensum, num crimen commissum sit; constat autem, in dubio, quæ benigniora sunt, præferenda esse, atque in dubio non esse præsumendum delictum, ad hoc, ut hominis fama, aut corporis integritas violari possit per ignominiosam capturam aut torturam, igitur ad capturam aut torturam non sufficiunt indicia leuia, sed graua requiruntur. Pro maiori intellectu huius assertionis.

20 Adverte 1. Denuntiationes plurium criminorum aliquando esse consentientes, aliquando autem singulares & separatas; Consentientes voco, quæ sunt de eodem facto particulari. v. g. si duo denuntient, Titium secum fuisse hac hora, in hoc campo, cum Caius occideretur; aut cum sacram Hostiam hoc anni die, ex hac Ecclesia surriperent; & talis denuntiatio socij ex alterius consentiente denuntiatione magnum adminiculum accipit, ut plerumque sufficit ad capturam, imò etiam torturam personæ ita denuntiatae, uti docet *Farinacius cit. q. 43. num. 42.* Singulares autem seu separatas denuntiationes voco, quæ non sunt de eodem facto particulari, quamuis & hæ dupl. modi existant, aut enim omnino disparatæ sunt & singulares, ut si unus fateatur Caium secum furatum esse quidpiam Augustæ, al-

ter verò de eodem Caio fateatur, secum esse furatum Norimbergæ; aut quodammodo consentientes saltem quoad finem aut effectum, quod maximè contingit in criminibus suapte naturâ successiuis, cuiusmodi est v. g. societas cum dæmone per magiam; si enim unus veneficus de se confessus, postea confiteatur de Caio, vidisse se eum in conventu dæmonum mense Octobri, alius autem veneficus de eodem Caio fateatur vidisse se eum in conventu dæmonum mense Aprili: videri possunt eiusmodi denuntiationes quodammodo consentientes, sicuti si unus fateatur vidisse se Titium egredientem ex domo mulieris, alter vidisse se egredientem alio die, tertius item alio die, consentur testimonia quodammodo consentientia in ordine ad ostendendam familiaritatem cum muliere. Verumtamen in negotio veneficorum & sagarum multa alia iudici perpendenda sunt, ut quòd denuntiantes sint personæ vilissimæ, & fide non dignæ, nonnunquam variæ & inconstantes, ut proinde si persona denuntiata sit honesta & bonæ vitæ, vix unquam deveniri possit ad capturam aut torturam ex denuntiationibus plurium, nisi de eodem facto particulari secundum circumstantias determinato consentiant, quod tamen rarissimè accidit, uti testantur, qui in hoc negotio versati sunt. De hac materia legatur Adamus Tannerus *tom. 3. de Iust. disp. 4. q. 5. dub. 2.*

Nota II. Infamatis de crimine si con- 21
vinci facile non possint, ad scandalum amovendum, expurgatio canonica indici debet, ea autem sit adductis viris honestis, ac fide dignis, qui de hominis innocentia testentur, uti hic, & *lib. 5. decretal. de purg. canonica.*

CAPITVLVM II.

Cùm super.

PARAPHRASIS.

Inter duos in discordia electos ad Episcopatum, lis erat coram iudice, in pro-

c c 2

cessu